

**Selvitys: Suomalaiset ruokakaupat myyvät
väärin merkittyjä länsisaharalaisia tuotteita**

Sisältö

1. Johdanto	2
2. EU-tuomioistuimen lokakuun 2024 päätökset	3
3. Suomalaisissa kaupoissa myytävät Länsi-Sahara-tuotteet ja niiden alkuperämerkinnät	4
4. Ruokaviraston ohjeet Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöihin	8
5. Suositukset	9
6. Lähteet	9

Kansaivälinen solidaarisuustyö on vasemmistolaista kehitysyhteistyötä, kehitysviestintää ja solidaarisuuskampanjoita tekevä järjestö.

www.kvsolid.fi

[instagram.com/kvsolid](https://www.instagram.com/kvsolid)

[facebook.com/kvsolid](https://www.facebook.com/kvsolid)

[threads.net/@kvsolid](https://www.threads.net/@kvsolid)

Julkaistu: 24.4.2025

Kannen kuva: [Brands&People](#)

1. Johdanto

Länsi-Sahara (Saharan demokraattinen arabitasavalta) on Marokon miehittämä maa Luoteis-Afrikassa. Länsi-Sahara oli vuoteen 1975 asti Espanjan siirtomaa. Espanjan vetäytyttyä alueelta Marokko miehitti sen, vaikka Kansainvälinen tuomioistuin oli samana vuonna todennut, ettei Marokolla ollut perusteltua omistusoikeutta Länsi-Saharaan.¹

Marokon hyökkäys Länsi-Saharaan joulukuussa 1975 käynnisti vuoteen 1991 asti kestäneen Länsi-Saharan sodan, jossa maan vapautusliike Polisario taisteli miehitysvaltaa vastaan. Sota päättyi YK:n tukemaan tulitaukosopimukseen vuonna 1991, jonka oli määrä johtaa kansanäänestyksen järjestämiseen seuraavana vuonna siitä, tulisiko maan itsenäistyä vai liittyä Marokkoon.² Marokko on kuitenkin estänyt kansanäänestyksen järjestämisen viimeiset kolmekymmentä vuotta vedoten erimielisyyksiin siitä, kenellä tulisi olla äänioikeus.

Nykypäivänä Marokko miehittää kansainvälisen oikeuden vastaisesti kahta kolmasosaa Länsi-Saharan maa-alueesta ja iso osa Länsi-Saharan alkuperäiskansasta sahraweista joutuu elämään maanpaossa.³ Länsi-Sahara on Yhdistyneiden kansakuntien dekolonisaatiota käsittelevän erityiskomitean itsehallintoa vailla olevien alueiden luettelossa.⁴ Länsi-Sahara alkuperäiskansalla sahraweilla on oikeus päättää itsenäisyydestään.

Osana miehitystä Marokko on asuttanut alueelle siirtoasukkaita ja hyödyntää Länsi-Saharan luonnonvaroja, kuten fosfaattia ja kalaa. Lisäksi marokkolaiset yritykset ovat perustaneet miehitetuille alueille tehtaita ja viljelyksiä.⁵ Monet suomalaiset yritykset ovat osallisia Länsi-Saharan miehitykseen tekemällä Marokon kanssa taloudellista yhteistyötä miehitetillä alueilla.

Suomalaisissa ruokakaupoissa on jo vuosien ajan myyty Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita, kuten miniluumutomaatteja. Rauhanpuolustajat julkaisi vuonna 2020 selvityksen Pirkka-tomaateista, jotka olivat peräisin miehitystä Länsi-Saharasta. Tomaattien alkuperämaaksi oli ilmoitettu pelkästään Marokko, vaikka tomaatit olivat todellisuudessa peräisin miehitystä Länsi-Saharasta.⁶

¹ Suomen YK-liitto 2022a.

² Suomen YK-liitto 2022a.

³ Suomen YK-liitto 2022b.

⁴ Yhdistyneet kansakunnat 2024.

⁵ Western Sahara Resource Watch 2022.

⁶ Kanninen 2020.

Euroopan unionin tuomioistuin kielsi lokakuussa 2024 Länsi-Saharasta peräisin olevien hedelmien ja vihannesten alkuperämaan ilmoittamisen Marokkona, joka on tuomioistuimen mukaan harhaanjohtavaa. Kiellosta huolimatta osa suomalaisista kaupoista myy yhä virheellisesti merkittyjä tuotteita, eikä Ruokavirasto ole muuttanut alkuperämerkintöjä koskevaa ohjeistustaan.

Selvitimme vuoden 2025 kevään aikana, mitkä suomalaisissa ruokakaupoissa myytävät tuotteet ovat peräisin Länsi-Saharasta ja miksi viranomaiset sekä kauppaketjut eivät ole korjanneet virheellisiä alkuperämerkintöjä, vaikka EU-tuomioistuimen päätöksestä on kulunut jo puoli vuotta.

2. EU-tuomioistuimen lokakuun 2024 päätökset

Euroopan unionin tuomioistuin (EU-tuomioistuin) on unionin ylin tuomiovaltaa käyttävä toimielin. Se valvoo EU-lainsäädännön yhdenmukaista tulkintaa ja täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa sekä ratkaisee kanteita, joita jäsenmaat tai yksityiset tahot nostavat EU:n toimielimiä vastaan. Lisäksi EU-tuomioistuin voi antaa ennakkoratkaisuja, kun kansalliset tuomioistuimet käsittelevät tapauksia, joissa lain tulkinta on epäselvä.

Tuomioistuimen antamat ennakkoratkaisut sitovat kansallisia tuomioistuimia vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti niiden ratkaisuissa, jotka käsittelevät samaa asiaa. Ennakkoratkaisu saattaa edellyttää myös muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön, jos kansallinen lainsäädäntö tai sen tulkinta on ristiriidassa ennakkoratkaisuun sisältyvän EU-oikeuden tulkinnan kanssa.⁷

4.10.2024 tuomioistuin antoi kolme Länsi-Saharaa koskevaa ratkaisua. Ratkaisut koskivat EU:n ja Marokon välistä kalastussopimusta, kauppasopimusta sekä miehitetystä Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöjä. EU-tuomioistuimen ratkaisut vahvistivat kansainvälisen oikeuden periaatetta, että Länsi-Sahara on Marokosta erillinen alue, jonka sahrawi-kansan suostumus vaaditaan aluetta koskeviin päätöksiin.^{8 9 10}

⁷ Oikeusministeriö s.a..

⁸ Kauppasopimus: tuomio 4.10.2024, Polisario-rintama v. komissio, C-779/21 P ja C-799/21 P, EU:C:2024:835.

⁹ Kalastussopimus: tuomio 4.10.2024, Polisario-rintama v. komissio, C-778/21 P ja C-798/21 P, EU:C:2024:833.

¹⁰ Alkuperämerkinnät: tuomio 4.10.2024, Confédération paysanne v. Ranskan maatalous- ja ruokasuvereniteettiministeriö sekä talous-, rahoitus- ja teollisuussuvereniteettiministeriö, C-399/22, EU:C:2024:839.

Kauppa- ja kalastussopimuksia koskevissa ratkaisuissa tuomioistuin totesi, että EU:n oikeuskäytännön ja itsemääräämisoikeuden periaatteen mukaisesti sopimusten soveltaminen miehitetyllä Länsi-Saharan alueella edellyttää sahrawi-kansan suostumusta, jota ei ollut saatu. EU-komissio ja EU:n ulkosuhdehallinto eivät konsultoineet Länsi-Saharan kansaa, josta suuri osa elää maanpaossa, vaan alueen nykyistä väestöä, jolla ei ole itsemääräämisoikeutta alueeseen.

Kauppasopimusoikeudenkäynnin ratkaisussa tuomioistuin määräsi, että EU:n on vuoden kuluessa luovuttava asteittain sopimuksen soveltamisesta Länsi-Saharaan. Tämä tarkoittaa, että 4.10.2025 mennessä EU:n on lopetettava sopimuksen toimeenpano alueella. Koska kalastussopimus oli ehtinyt raueta jo ennen päätöstä, se ei edellyttänyt jatkotoimia.

Vihannesten ja hedelmien alkuperämerkintöjä koskevassa ennakkoratkaisussa EU-tuomioistuin totesi, että sallittu alkuperämerkintä miehitetystä Länsi-Saharasta peräisin oleville meloneille ja tomaateille on ainoastaan Länsi-Sahara. Tuomioistuimen mukaan tuotteiden alkuperän ilmoittaminen minään muuna olisi harhaanjohtavaa kuluttajille, koska Länsi-Sahara on Marokosta erillinen alue. Tuomioistuimen päätös astui voimaan heti vuoden 2024 lokakuussa.

3. Suomalaisissa kaupoissa myytävät Länsi-Sahara-tuotteet ja niiden alkuperämerkinnät

K-ryhmä	Myy Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita	Tuotteiden alkuperämerkinnät ovat virheellisiä
Lidl	Myy mahdollisesti Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita	Tuotteiden alkuperämerkinnät saattavat olla virheellisiä
S-ryhmä	Ei myy lainkaan Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita	

Selvitimme mitkä suomalaisissa ruokakaupoissa myytävät tuotteet ovat peräisin Länsi-Saharasta. Selvityksemme koskee helmikuussa 2025 Helsingissä S-ryhmän, K-ryhmän ja Lidl Suomen kaupoissa myytäviä tuotteita. Kauppojen valikoimat vaihtelevat sesongin ja eri kauppojen välillä, joten niissä saattaa olla paikasta ja ajankohdasta riippuen erilaisia tuotteita.

Selvitimme kauppaketjuissa myynnissä olevien tuotteiden alkuperät jäljittämällä niiden tuotantoketjut, vertaamalla niitä aiemmin myynnissä olleisiin tuotteisiin, sekä yhteistyössä ketjujen vastuullisuusasiantuntijoiden ja maahantuojien kanssa. Sen lisäksi olimme yhteydessä Päivittäistavarakauppa ry:n ja Ruokaviraston kanssa.

Siitä huolimatta että EU-tuomioistuin on kieltänyt Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden alkuperän merkitsemisen Marokkona, ainakin K-ryhmä myy yhä miehitetystä Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita, joiden alkuperä on merkitty virheellisesti. Lidl Suomi saattaa myydä Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita, eikä tunne tuotteidensa alkuperää. S-ryhmä ei myy lainkaan länsisaharalaisia tuotteita.

S-ryhmä

S-ryhmän mukaan sen valikoimassa ei ole ollenkaan tuotteita, jotka ovat peräisin Länsi-Saharasta. Ketjun mukaan se varmistaa tuotteiden alkuperän muun muassa vastuullisuusvaatimusten, toimittaja- ja hankintakumppaniyhteistyön, sopimusten, jäljitettävyysselvitysten ja auditointien avulla.

Ketjun valikoimassa oli selvityksen aikana useita Marokosta peräisin olevia tuotteita, kuten miniluumutomaatteja ja grillipaprikoita. Nämä tuotteet oli kuitenkin mahdollista jäljittää viljelmille, jotka ovat Länsi-Saharan ulkopuolella Marokossa. Myös S-ryhmän myymät sardiinit olivat kalastettu Länsi-Saharan aluevesien ulkopuolella.

K-ryhmä

K-ryhmän valikoimassa oli miehitetyssä Länsi-Saharassa kerättyjä kirsikkatomaatteja, joita myytiin Pirkka ja Azura tuotemerkkien alla. Tomaattien tuottaja on ranskalais-marokkolainen yritys, joka kasvattaa tomaatteja Agadirissa Marokossa ja Dakhlassa miehitetyssä Länsi-Saharassa.¹¹ Tomaattien alkuperämaaksi oli molempien tuotemerkkien kohdalla merkitty Marokko, vaikka EU-tuomioistuimen päätös yksiselitteisesti kieltää länsisaharalaisten tomaattien alkuperän merkitsemisen Marokoksi.

¹¹ Western Sahara Resource Watch 2011.

K-ryhmän Pirkka-tuotemerkin alla myymiä, Länsi-Saharasta peräisin olevia miniluumutomaatteja

K-ryhmän vastuullisuusjohtaja Matti Kalervo vahvisti Kansainväliselle solidaarisuustyölle, että osa sen myymistä kirsikkatomaateista on peräisin Länsi-Saharasta. K-ryhmä lopetti tomaattien myymisen vuonna 2011, kun tuottajan yhteys miehitettyyn Länsi-Saharaan selvisi,¹² mutta se otti ne takaisin myyntiin myöhemmin.¹³ Vuonna 2020 Kalervo perusteli tomaattien myyntiä vedoten EU:n ja Marokon väliseen kauppasopimukseen, jonka EU-tuomioistuin kumosi Länsi-Saharan osalta lokakuun 2024 päätöksessään.

Viljely Dakhlan aavikkoalueella, josta tomaatit ovat osittain peräisin, ei ole ekologisesti tai sosiaalisesti kestävä. Marokko on miehittänyt Dakhlaa vuodesta 1975 asti. Vesivarantojen käyttö maanviljelyyn Dakhlassa on johtanut niiden tyhjenemiseen. Valtaosa marokkolaisten omistaman maatalousteollisuuden työntekijöistä on siirtotyöläisiä Marokosta, joten viljelmät eivät hyödytä paikallista väestöä taloudellisesti.¹⁴

K-ryhmän valikoimassa oli tomaattien lisäksi myös Länsi-Saharan aluevesiltä peräisin olevia sardiineja, joita myytiin Calvo-tuotemerkin alla. Sardiinien alkuperäksi oli pakkauksessa merkitty FAO27 ja 34 -alueet. Pakkauksista ei ilmennyt että sardiinit ovat peräisin Länsi-Saharan aluevesiltä, joka saattaa hämätä kuluttajia, mutta EU-tuomioistuimen päätökset alkuperämerkinnöistä eivät koske kalatuotteita.

¹² Western Sahara Resource Watch 2011.

¹³ Kanninen 2020.

¹⁴ Western Sahara Resource Watch 2022.

Lidlin Berry Fresh -merkkisiä vadelmia, joiden alkuperää ei voitu selvittää.

Lidl Suomi

Lidlin valikoimassa oli selvityksen aikana useita Marokosta peräisin olevia tuotteita, kuten avokadoja, vadelmia, karhunvatukoita sekä säilöttyjä sardiineja, joista osa saattaa olla peräisin miehityiltä alueilta. Lidl kertoi noudattavansa EU:n määrittelemiä pakkausmerkintäsäännöksiä, mutta ketju ei kommentoinut hedelmien ja vihannesten alkuperää tai tuntenut sardiinien kalastusalueita.

Lidlin myymät avokadot eivät todennäköisesti ole peräisin Länsi-Saharasta, koska niiden tyypillinen kasvatusalue on Marokon pohjoisosassa. Sen myymien vadelmien ja karhunvatukoiden todellista alkuperää ei ollut mahdollista selvittää puutteellisten pakkausmerkintöjen ja jäljitettävyystietojen takia. Miehityssä Länsi-Saharassa sijaitsevilla viljelmillä kasvatetaan myös marjoja.

Valikoimiin kuuluvilla vadelmilla ja karhunvatukoilla on GGN-tunnus, jonka tarkoituksena on taata hyvät ja jäljitettävät maatalouskäytännöt. Tunnuksesta ilmenee kuitenkin kuluttajalle ainoastaan tuottajan yhteystiedot, eikä esimerkiksi viljelmien sijaintia. Pyysimme tunnusta hallinnoivaa saksalaista FoodPLUS -yritystä lähettämään tiedot tuotteiden alkuperästä, mutta yritys ei suostunut luovuttamaan niitä.

Lidlin valikoimassa olevat Nixe-merkkiset sardiinit ovat ketjun mukaan kalastettu FAO34-alueella, johon kuuluvat sekä Marokon että Länsi-Saharan aluevedet. Lidlin mukaan sardiinien alihankkijan tuotantolaitos sijaitsee Marokon pohjoisosassa. Ketju ei kuitenkaan osannut sanoa mistä alihankkijan tuotteessa käyttämät kalat ovat peräisin, vedoten toimitusketjun monimutkaisuuden. Lidlin mukaan sen tavoitteena on, että tulevaisuudessa 100 % sen kala- ja äyriäisvalikoimasta on jäljitettävissä.

4. Ruokaviraston ohjeet Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöihin

Ruokavirasto ei ole päivittänyt hedelmien ja vihannesten alkuperämerkintöjä koskevaa ohjettaan vastaamaan EU-tuomioistuimen lokakuista päätöstä. Kun kysyimme Ruokavirastolta ohjeistuksesta, se konsultoi asiassa maa- ja metsätalousministeriötä ja lopulta totesi, että mitään ohjeistusta Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden alkuperämerkintöihin ei toistaiseksi ole.

Ruokaviraston mukaan lähtökohtaisesti vastaavissa tilanteissa on tapana odottaa Euroopan komission yleistä ohjeistusta. Myöhemmin Ruokavirasto sai komissiolta ohjeistuksen alkuperämerkintöihin, joka on samansuuntainen oikeuden ratkaisun kanssa, mutta virasto ei kertonut milloin se on aikeissa päivittää ohjeistuksiaan.

Euroopan unionin tuomioistuin on komissiosta riippumaton toimielin, jonka 4.10.2024 antama ja voimaan tullut ennakkoratkaisu yksiselitteisesti kieltää miehitetystä Länsi-Saharasta peräisin olevien hedelmien ja vihannesten alkuperän merkitsemisen muuna, kuin Länsi-Saharana.

EU-jäsenvaltioiden tuomioistuimet ja viranomaiset ovat vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti veloitettuja noudattamaan EU-oikeutta EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä luomien periaatteiden mukaisesti. Tulkintavaikutuksen periaatteen mukaan kansallisten tuomioistuinten ja muiden kansallisten viranomaisten tulee tulkita ja soveltaa kansallista lainsäädäntöä siihen vaikuttavan EU-oikeuden mukaisesti niin tarkoin kuin se on mahdollista.

Tammikuussa 2025 Ranskan korkein hallintotuomioistuin kielsi Länsi-Saharasta peräisin olevien melonien ja tomaattien alkuperän merkitsemisen Marokoksi.

Hallintotuomioistuin totesi, että muut alkuperämerkinnät ovat EU-lainsäädännön vastaisia EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisun mukaan. On epäselvää, miksi Ruokavirasto ja maa- ja metsätalousministeriö eivät ole vielä täyteenpanneet tuomioistuimen päätöstä.

5. Suositukset

Suositukset vähittäiskaupalle:

- Lopettakaa miehitetystä Länsi-Saharasta peräisin olevien elintarvikkeiden, kuten vihannesten, hedelmien ja säilöttyjen kalojen myyminen.
- Korjatkaa myymienne vihannesten ja hedelmien alkuperämerkinnät noudattamaan EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisua, eli merkitkää Länsi-Saharassa kerättyjen vihannesten ja hedelmien alkuperämaaksi Länsi-Sahara.

Suositukset Ruokavirastolle ja maa- ja metsätalousministeriölle:

- Korjatkaa vihannesten ja hedelmien alkuperämerkintöjä koskeva ohjeistus pikimmiten EU-tuomioistuimen ennakkoratkaisun mukaiseksi eli vaatimaan Länsi-Saharassa kerättyjen vihannesten ja hedelmien alkuperän merkitsemistä Länsi-Saharaksi Marokon sijaan.

Suositukset kuluttajille:

- Välttääkää sellaisten tuotteiden ostamista, joiden alkuperämaamerkintä on Marokko, jos ette ole varma sen todellisesta alkuperästä.
- Välttääkää säilöttyjen kalojen ostamista, joiden alkuperämerkinnästä ei käy ilmi, onko ne kalastettu Marokon vai miehitetyn Länsi-Saharan aluevesillä (FAO 34, Itäinen Keski-Atlantti)

6. Lähteet

Confédération paysanne vastaan Ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté
alimentaire ja Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté

industrielle et numérique, Asia C-399/22 (Unionin tuomioistuin 4.10.2024).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX:62022CJ0399>

Euroopan komissio ja Euroopan unionin neuvosto vastaan Front populaire pour la libération de la Saguia el-Hamra et du Rio de oro (Polisario-rintama). Yhdistetyt asiat C-779/21 P ja C-799/21 P. (Unionin tuomioistuin 4.10.2024).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A62021CJ0779>

Euroopan komissio ja Euroopan unionin neuvosto vastaan Front populaire pour la libération de la Saguia el-Hamra et du Rio de oro (Polisario-rintama). Yhdistetyt asiat C-778/21 P ja C-798/21 P (Unionin tuomioistuin 4.10.2024).

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62021CJ0778>

Kanninen, J. (30.3.2020). *Pirkka-tomaatteja ostamalla tuet Länsi-Saharan laitonta miehitystä—Rauhanpuolustajat*.

<https://rauhanpuolustajat.org/pirkka-tomaatteja-ostamalla-tuet-lansi-saharan-laitonta-miehitysta/>

Oikeusministeriö. (s.a.). *6.6 EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntö*. Lainkirjoittajan opas. Noudettu 20. helmikuuta 2025, osoitteesta

<https://lainkirjoittaja.finlex.fi/6-euroopan-unionin-oikeus-osana-suomen-oikeusjarjestysta/6-6-eun-tuomioistuimen-oikeuskaytanto/>

Suomen YK-liitto 2022a. (15.6.2022). *Länsi-Sahara*. Globalis.

<https://globalis.fi/konfliktit/laensi-sahara>

Suomen YK-liitto. (15.6.2022). *Länsi-Sahara*. Globalis.

<https://globalis.fi/maat/laensi-sahara>

Western Sahara Resource Watch. (22.2.2011). *Finnish grocery chain stops selling troublesome tomatoes*. <https://wsrw.org/en/archive/1874>

Western Sahara Resource Watch. (14.4.2022). *Farming in the occupied desert*.
<https://wsrw.org/en/news/agriculture>

Yhdistyneet kansakunnat. (9.5.2024). *Non-Self-Governing Territories*.
<https://www.un.org/dppa/decolonization/en/nsgt>